

PRAMONĖS PRODUKCIJOS RODIKLIŲ SISTEMOS VERTINIMO KLAUSIMU

J. LAŠKOVAS

Pramonės produkcija, kaip šios šakos gamybine veikla pagamintų vartojamųjų vėrcių visuma, pasireiškianti produktų (daiktų) ir pramoninio pobūdžio darbų (patarnavimų) forma, užima didelį lyginamąjį svorį šalies ir respublikos bendrame visuomeniniame produkte. 1982 m. TSRS pramonės produkcijos gamybos apimtis faktiškai galiojusiomis pramonės didmeninės kainomis sudarė 792,7 mlrd. rb, arba 64,1% bendrojo visuomeninio produkto (14, 45) ir, palyginti su 1970 m., padidėjo 90%. Pramoninės gamybos planavimo gerinimo, ekonominio skatinimo bei ūkio mechanizmo stiprinimo ir tobulinimo sąlygomis, šalia tokių ekonominių svėrtų, kaip kaina, pelnas, kreditas, didelę reikšmę turi pramonės produkcijos rodikliai. Mūsų šalyje pramonės produkcijos rodikliai buvo formuojami ir vystomi atsižvelgiant į planavimo bei kitų liaudies ūkio valdymo grandžių poreikius, siekiant objektyviau, visapusiškiau apibūdinti pramonės įmonės, gamybinio kolektyvo (susivienijimo), pramonės šakos arba visos pramonės, kaip liaudies ūkio šakos, gamybinės ir komercinės veiklos rezultatus, tiksliau apskaičiuoti gamybos ekonominio efektyvumo rodiklius, objektyviau parodyti susidariusius prekinis-piniginius santykius, realią liaudies ūkio šakinę struktūrą, visapusiškiau apibūdinti liaudies ūkio gamybinių poreikių bei visuomenės narių materialinių ir dvasinių poreikių tenkinimą.

TSKP CK 1965 m. rugsėjo plenumas, numatęs nemaža priemonių pramonės valdymui ir planavimui tobulinti bei materialiniam skatinimui gerinti, kartu nurodė, kad apibendrintas pramonės įmonės, susivienijimo, pašakių ir šakos pramoninės gamybinės veiklos planinis rodiklis turi būti bendras realizuotos produkcijos kiekis. Vėliau TSKP CK ir šalies vyriausybės nutarimu pramonės realizuotos produkcijos rodiklis buvo papildytas sutartinių produkcijos tiekimo įsipareigojimų vykdymu.

Pramonės realizuotos produkcijos rodiklis turėjo ir šiuo metu turi teigiamą poveikį gerinant pramonės gamybos planavimą, įmonių finansinę veiklą, stiprinant prekinis-piniginius santykius, įmonės kolektyvų materialinį suinteresuotumą savo darbo rezultatais, geriau tenkinant visuomenės poreikius gamybinės ir negamybinės paskirties pramonės gaminiais.

Remiantis TSKP CK ir TSRS Ministrų Tarybos 1979 m. liepos mėn. 12 d. nutarimu „Dėl planavimo gerinimo ir ūkio mechanizmo poveikio stiprinimo gamybos efektyvumo didinimui ir darbo kokybės gerinimui“, pramonės produkcijos planavimo ir statistikos praktikoje pradėtas taikyti naujas produkcijos rodiklis — normatyvinė grynoji produkcija. Pagal šį rodiklį 1983 m. liepos mėn. 1 d. mūsų šalyje buvo vertinama 22,8 tūkst. pramonės įmonių ir susivienijimų gamybinė veikla. Šios įmonės ir susivienijimai gamino 46% pramonės produkcijos bendrosios apimties (14, 112). Tai gi per trumpą laikotarpį, ieškant geresnių ir universalesnių produkcijos rodiklių, ši sistema pasipildė dviem naujais rodikliais. Tai dėsningas reiškinys. Išsivysčius pramonei, jos gamybiniam potencialui, smarkiai išsiplėtė ir tapo daug sudėtingesni ekonominiai bei techniniai ryšiai tarp pramonės

grandžių, pramonės ir kitų liaudies ūkio šakų, pasidarė sunkiau vertinti pramonės gamybines, komercines ir finansines veiklas. Be to, pramonės produkcijos atnaujinimo procesas — pasenusių gaminių gamybos nutraukimas ir naujų pritaikymas, pramoninės gamybos pertvarkymas atsižvelgiant į mokslo ir technikos pažangą, naujų pajėgumų įsisavinimas — padidina produkcijos, kuriai pagaminti reikalingos santykiškai didesnės sudaiktinto darbo sąnaudos, lyginamąjį svorį visoje produkcijos apimtyje, daro įtaką produkcijos struktūrai. Todėl pramonės produkcijos rodiklių keitimasis, senų panaikinimą ir naujų sukūrimą, daugelis ekonomistų aiškina produkcijos struktūriniais pokyčiais.

Remiantis TSRS valstybinio plano komiteto, TSRS finansų ministerijos ir TSRS CSV nurodymais, dabartinė pramonės produkcijos rodiklių sistema apima tokius piniginius (vertinius) rodiklius: normatyvinę grynąją produkciją, prekinę produkciją sugretinamosiomis įmonių didmeninėmis kainomis, prekinę produkciją faktiškai galiojusiomis įmonių didmeninėmis kainomis, bendrą realizuotos produkcijos kiekį ir realizuotą produkciją atsižvelgiant į tiekimo sutarčių vykdymą.

Kyla klausimas: kam reikia tokios plačios produkcijos pinigine (vertine) išraiška rodiklių sistemos, koks konkrečių rodiklių vaidmuo vertinant pramonės įmonių ir kitų grandžių gamybines bei finansines veiklas, kaip juos vertinti įmonės, šakos, liaudies ūkio mastu, kokia jų vieta visuomeninio produkto ir nacionalinių pajamų reprodukcijoje?

Normatyvinė grynoji produkcija, kaip statistinės atskaitomybės rodiklis, būdingas tik toms įmonėms, kurioms gamybinė užduotis tvirtinama remiantis normatyvine grynąja produkcija. Tokių pramonės įmonių ir pramonės žinybų gamybinės veiklos plano įvykdymas vertinamas remiantis šiuo produkcijos rodikliu, be to, skaičiuojami darbo našumo lygio ir dinamikos rodikliai bei kiti kurie kiti gamybos efektyvumo rodikliai. Normatyvinė grynoji produkcija apima visus pramonės produkcijos elementus: gatavus gaminius, pagamintus tiek iš savos, tiek iš užsakovo žaliavos ir medžiagos, pusfabrikačius, skirtus kitoms organizacijoms ar įmonės nepramoniniams padaliniais, įmonės pagalbinių ir padedamųjų cechų produkciją, realizuotą už įmonės ribų arba įmonės nepramoniniams padaliniais, pramoninio pobūdžio darbus, atliktus pagal užsakymus, kitus pramonės produkcijos elementus, įskaitant ir nebaigtos gamybos likučių vertės pasikeitimą (pramonės šakose su ilgesniu kaip 2 mėnesiai gamybos ciklu).

Pramonės šakose ėmus taikyti planavimą remiantis normatyvine grynąja produkcija, šio rodiklio lyginamasis svoris didės ir jis turėtų apimti visą pramonę, iš įmoninio, žinybinio rodiklio pamažu turėtų virsti teritoriniu rodikliu. Ar galima normatyvinę grynąją produkciją laikyti gamybos mastą apibūdinančiu rodikliu, objektyviai atspindinčiu pramonės įmonių ir žinybų veiklą? Atsakant į šį klausimą, reikia pastebėti, kad grynosios produkcijos normatyvas — tai gaminio didmeninės kainos dalis, apimanti darbo užmokestį, atskaitymus socialiniam draudimui ir pelną. Taigi normatyvinė grynoji produkcija (kaip ir normatyvinė apdoravimo vertė) — realiai neegzistuojanti produkcija nei vartojamosios vertės, nei vertės požiūriu. Ji neparemta marksistine-leninine ekonomine teorija, nes neapima sunaudotų gamyboje gamybos priemonių (sudaiktinto, ankstesniojo darbo) vertės (c) ir nauju (gyvuuju) darbu sukurtu produkto vertės (v+m). Normatyvinė grynoji produkcija negali būti apibūdinta remiantis galutiniu produkto reprodukcijos procesu, kaip produkto, skirto atstatymui, kaupimui ir vartojimui. Taigi visuomeninio produkto ir nacionalinių pajamų reprodukcijos sąnaudų bei jų galutinio naudojimo požiūriu normatyvinė grynoji produkcija — apskaičiuojamasis, realiai neegzistuojantis produktas.

Normatyvinės grynosios produkcijos apskaičiavimo problema susijusi su normatyvo nustatymu. Šią problemą sprendžia ne konkrečios pramonės įmonės ir susivienijimai, bet centrinės valdymo žinybos bei centrinės moks-

lo įstaigos. Mūsų šalies pramonės produkcijos nomenklatūra apima daugiau kaip 12 milijonų rūšių, todėl galima įsivaizduoti, kokios didžiulės bus sudaiktinto ir gyvojo darbo sąnaudos tokių normatyvų rengimui. Jeigu į šį milžinišką darbą žiūrėtume vien atsižvelgdami į normatyvinę grynąją produkciją, tai galėtume jį pavadinti visuomeninio darbo iššvaistymu. Vadovaujantis tuo, kad dabar sprendžiama liaudies ūkio planavimo gerinimo problema, kurios esmė ta, kad šiuo metu planavimą, paremtą baziniais duomenimis, turi pakeisti planavimas atsižvelgiant į normas ir normatyvus, tai normatyvų nustatymas reiškia naują žingsnį įgyvendinant mokslinį planų pagrįstumą.

Pramonės įmonės, susivienijimai ir net pramonės žinybos normatyvinę grynąją produkciją taiko kai kuriems gamybos efektyvumo rodikliams skaičiuoti, pirmiausia — darbo našumo lygiui ir dinamikai. Normatyvinė grynoji produkcija, būdama neimli medžiagoms ir nustatyta remiantis gyvojo darbo normatyvais, realiau parodo darbo našumo lygį ir jo dinamiką. Tačiau taip apskaičiuoti darbo našumo rodikliai išreiškia tik gyvojo darbo sąnaudas, jo ekonomiją. Tuo tarpu visuomeninio darbo našumo lygis ir jo kitimas privalo parodyti ne tik gyvojo, bet ir sudaiktinto darbo ekonomiją. Jeigu į darbo našumo rodiklių skaičiavimą žiūrėtume atsižvelgdami į visuomeninį darbo našumą, tai normatyvinė grynoji produkcija tikty tik individualiems darbo našumo rodikliams skaičiuoti. Šiuo požiūriu irgi pasireiškia normatyvinės gryniosios produkcijos taikymo ribotumas. Taigi, skaičiuojant gamybos efektyvumo rodiklius (pavyzdžiui, darbo našumą), jų kriterijai turi būti vieningi visose reprodukcijos stadijose ir liaudies ūkio grandyse.

Pasiekus normatyvinės gryniosios produkcijos rodiklį, kaip mano kai kurie autoriai, „nebus siekiama įmonėse didinti medžiagaimlumą ir branginti produkciją; jį naudojant, išnyks įmonėse pažiūra į „naudingą“ ir „nenaudingą“ asortimentą“ (6, 7), arba bus „užkirstas kelias produkciją skirstyti į naudingą ir nenaudingą gamintojams“ (4, 12). Tačiau tokie loginiai samprotavimai ne visai teisingi. Ukrainos TSR Mokslų Akademijos Pramonės ekonomikos instituto atlikta pramonės įvairių šakų ir įmonių produkcijos rodiklių analizė ir jų vertinimas parodė, kad ir kokiais produkcijos rodikliais besinaudotume, visuomet egzistuos „naudinga“ ir „nenaudinga“ produkcija. Taip yra todėl, kad, skirtingose įmonėse gaminant įvairiarūšę produkciją, toks pats medžiagų, darbo užmokesčio, amortizacijos sąnaudų dydis, apskaičiuotas skirtingiems produkcijos rodikliams — realizuotai produkcijai arba normatyvinei grynajai produkcijai,— duoda skirtingus gamybos efektyvumo rodiklius (10, 26). Be to, šio instituto atlikti moksliniai tyrimai parodė, kad medžiagų imlumas ne vienintelis ir ne pagrindinis veiksnys, turintis įtakos produkcijos gamybos apimčiai ir gamybos efektyvumui. Toks pagrindinis veiksnys yra skirtingas gaminių pelningumas (10, 26—27). Normatyvinė grynoji produkcija, būdama neimli medžiagoms, nėra laisva nuo savo substancijos — imlumo darbei, gyvojo darbo sąnaudų kitimo. Padidinus imlios darbei produkcijos gamybą, kartu padidės gryniosios produkcijos normatyvas ir jo produkcija. Vadinasi, pramonės įmonėse, susivienijimuose išlieka svertai, kuriais galima didinti arba mažinti konkrečių gaminių gamybą. Liaudies ūkio pozicijos lemia tai, kad jo poreikiai reikalauja ne normatyvinės gryniosios produkcijos, bet konkrečių vartojamųjų vėrcių.

Iš išdėstytos medžiagos matome, kad normatyvinei grynajai produkcijai negalima suteikti dominuojančio vaidmens pramonės produkcijos pini-gine (vertine) išraiška rodiklių sistemoje. Šis produkcijos rodiklis, apimdamas dalį naujai sukurto produkto vertės, yra nepagrįstai išgalvotas, visai netinka pramoninės gamybos apimčiai apibūdinti, jos tempams skaičiuoti. Tai tokia turėtų būti šio rodiklio vieta ir ateitis rodiklių sistemoje.

Svarbią vietą pramonės produkcijos rodiklių sistemoje užima realiizuota produkcija, kuri skaičiuojama, pradedant įmone ir baigiant pramo-

ne, kaip liaudies ūkio šaka. Savo sudėtimi realizuota produkcija nesiskiria nuo prekinės produkcijos faktiškai galiojusiomis įmonių didmeninėmis kainomis; skirtumas susijęs tik su šių rodiklių apskaičiavimo laiku. Prekinė produkcija apskaičiuojama jos gamybos baigtumo momentui, t. y. kai produkcija priimta techninės kontrolės skyriaus ir atiduota į gatavos produkcijos sandėlį arba pakrauta vartotojui. Realizuota produkcija apskaičiuojama jos apmokėjimo momentui — kai už parduodamą produkciją vartotojas (įmonė, bazė) apmokėjo (pervedė lėšas į atsiskaitomąją sąskaitą). Realizuota produkcija, kaip gamybos rodiklis, taikoma planuojant gamybinės techninės paskirties bei plataus vartojimo prekių gamybos užduotis (toms įmonėms ir pramonės žinyboms, kurioms neplanuojama normalyvinė grynoji produkcija). Realizuota produkcija yra gamybos apimties planinis ir planų vykdymo atsiskaitomasis rodiklis pramonės darbą vertinant teritoriniu pjuviu. Be to, realizuota produkcija, atsižvelgiant į sutartinių produkcijos tiekimo įsipareigojimų vykdymą, yra taikoma vertinant įmonių, susivienijimų ir žinybų planų įvykdymo laipsnį. Jeigu produkcijos tiekimo įsipareigojimai neįvykdyti bent vienam vartotojui, tai konstatuojama, kad įmonė, susivienijimas, žinyba neįvykdė realizuotos produkcijos plano, nors bendra faktiškai realizuotos produkcijos suma gali būti ir didesnė už planinę. Tuo tarpu respublikos mastu pramonės realizuotos produkcijos plano įvykdymo laipsnis nustatomas neatsižvelgiant į sutartinių tiekimų įsipareigojimų vykdymą. Matome, kad realizuotos produkcijos plano įvykdymui apskaičiuoti naudojami keli variantai. Siekdamos įvykdyti ir viršyti realizuotos produkcijos planus, pramonės grandys priverstos šai atlikti bet kuriomis priemonėmis, pažeisdamos pagrindines produkcijos rūšių gamybos natūrinę išraišką užduotis ir kartu nepatiekdamos vartotojui dalies tos produkcijos, kuri jam reikalinga.

Ši problema ypač aktuali toms įmonėms ir pramonės šakoms, kurios gamina plataus vartojimo prekes — siuvinius, trikotažą, avalynę ir kt. Esant dabartinei gamybos planavimo ir atsiskaitymo tvarkai, plataus vartojimo prekes gaminančios pramonės grandys nuolat vykdo realizuotos produkcijos planus, tačiau gyventojų poreikiai nepatenkinami, nes pagaminti gaminiai yra blogos kokybės ir nemandingi. Tokie gaminiai atkeliauja iš gamintojų į prekybos grandį — bazes, sandėlius, parduotuves — ir neturi gyventojų paklausos. Išaugęs gyventojų kultūros lygis ir atitinkamai jų poreikiai reikalauja iš pramonės gaminti gaminius, atitinkančius geriausius pasaulinius standartus. TSKP XXVI suvažiavime buvo pažymėta: „bene svarbiausia priežastis ta, kad dar nevisiškai įveikta inercijos jėga, tradicijos ir įpročiai, susidarę tuo laikotarpiu, kai svarbiausia buvo ne tiek kokybinė, kiek kiekybinė darbo pusė“ (1, 39).

Gerinant gyventojų aprūpinimą plataus vartojimo prekėmis, reikėtų peržiūrėti pramonės įmonių, susivienijimų ir žinybų produkcijos gamybos sudarymo planų ir jų vykdymo apskaičiavimo tvarką. Planuoti ir atsiskaityti už realizuotos produkcijos plano vykdymą reikia ne pagal tai, kiek produkcijos patiekta prekybos sistemai — bazėms, sandėliams, parduotuvėms — bet pagal tai, kiek gyventojai nupirko šios produkcijos, nurodant tuos gaminius, kurie neturi paklausos. Piniginės lėšos už patiektą produkciją į įmonių gamintojų atsiskaitomąją sąskaitą turėtų būti pervestos po to, kai produkcija realizuojama vartotojams gyventojams. Vadinasi, nebūtų gaminami neturintys paklausos gaminiai, kurie vėliau perkainojami arba nurašomi, ir kartu iššvaistomos sudaiktinto ir gyvojo darbo sąnaudos.

Atsižvelgiant į liaudies ūkio ir visuomenės poreikius, realizuota produkcija gyventojams būtų pats efektyviausias rodiklis vertinant įmonių, susivienijimų, pramonės žinybų darbą. Iš čia seka, kad pagrindiniai pramonės produkcijos rodikliai turėtų būti: pagrindinių produkcijos rūšių gamyba natūrinė išraiška atsižvelgiant į prekių vartojamąsias savybes ir realizuotos produkcijos apimtį bei į sutartinių produkcijos tiekimo įsipareigojimų vykdymą. Remiantis šiais rodikliais, turėtų būti organizuota

pramonės gamybinė veikla, vertinamas jos darbas nuo įmonės iki šakos lygio.

Normatyvinė grynoji produkcija ir realizuota produkcija — tai rodikliai, kurie daugiausia naudojami vertinant žemutinių pramonės grandžių darbą. Tačiau, kai kalbama apie pramonės produkciją, kaip bendrojo visuomeninio produkto dalį, kuri apima gamyboje sunaudotų gamybos priemonių vertę (perkeltinę) ir nauju darbu (gyvuoju) sukurtu produkto vertę, tai anksčiau minėtų rodiklių neužtenka. Pagal visuomeninio produkto re-produkciją, liaudies ūkio pozicijas apskritai, reikia turėti tokį produkcijos rodiklį, kuris apibūdintų pramoninės gamybos mastą, parodytų pramonėje pagamintų produktų šakinę sudėtį, jo tikslinę paskirtį ir vietą bendrame visuomeniniame produkte. Toks rodiklis tarybinėje statistikoje (o ilgą laiką ir planavime) buvo pramonės bendroji produkcija. Dabartinėje pramonės produkcijos rodiklių sistemoje, tiek planavime, tiek statistikoje, formaliai bendrosios produkcijos rodiklio nėra. Vietoj bendrosios produkcijos statistikoje ir kaip apskaičiuojamasis rodiklis (o iš tikrųjų planinis) pramoninės gamybos dydžiui nustatyti bei produkcijos fizinės apimtys ir darbo našumo tempams skaičiuoti įsigalėjo bendroji prekinės produkcijos gamybos apimtis sugretinamosiomis įmonės didmeninėmis kainomis. Šis naujas produkcijos rodiklis taikomas visose pramonės įmonėse, žinybose, pramonės šakose ir visoje pramonėje, kaip liaudies ūkio šakoje. Šis rodiklis oficialiuose statistikos rinkiniuose, pranešimuose apie valstybinį ekonominio ir socialinio vystymo planą tiek respublikos, tiek Sąjungos mastu dažniausiai vadinamas pramonės produkcijos bendrąja apimtimi. Ką apima ši produkcijos bendroji apimtis? Ji apima visus prekinės produkcijos elementus ir, be to, papildyta kai kuriais bendrosios produkcijos ne-prekinės dalies elementais bei įvertinta sugretinamosiomis įmonių didmeninėmis kainomis. Bendroji prekinės produkcijos gamybos apimtis — tai svarbiausias liaudies ūkio požiūriu produkcijos rodiklis, kuris naudojamas skaičiuojant grynąją produkciją (nacionalines pajamas) pramonės šakose ir visoje pramonėje, taip pat respublikos ir šalies bendrąjį visuomeninį produktą, sukurtą pramonėje, nustatant visuomeninio produkto šakinę struktūrą bei santykį tarp gamybos priemonių gamybos ir vartojimo reikmenų gamybos.

Bendrosios prekinės produkcijos gamybos apimtys (pramonės produkcijos bendrosios apimtys) sudėtiniai elementai, šios produkcijos apskaičiavimo metodologija bei įkainojimo metodai, jos panaudojimas respublikos ir šalies apibendrintų liaudies ūkio rodiklių skaičiavimui rodo, kad, kaip mes be vadintume, berašytume ir bekalbėtume, pramonės bendroji produkcija, kaip produkcijos rodiklis, egzistavo, egzistuoja ir egzistuos. Šį teiginį patvirtina statistiniai duomenys, paimti iš TSRS CSV ir Lietuvos TSR CSV statistikos metraščių. TSRS CSV statistikos metraštyje nurodyta, kad TSRS pramonės bendrosios produkcijos apimtis faktiškai galiojusiomis didmeninėmis įmonių kainomis 1965 m. sudarė 229,4 mlrd. rb, o 1967 m.— 285,9 mlrd. rb (12, 185). TSRS CSV statistikos metraštyje už 1970 m. pažymėta, kad TSRS pramonės produkcijos bendroji apimtis faktiškai galiojusiomis didmeninėmis įmonių kainomis 1965 m. sudarė 229,4 mlrd. rb, o 1967 m.— 285,9 mlrd. rb (13, 129). Lietuvos TSR jubiliejiniame statistikos metraštyje nurodyta, kad respublikos pramonės bendroji produkcija faktiškai galiojusiomis didmeninėmis įmonių kainomis 1970 m. sudarė 4953 mln. rb, o 1975 m.— 7073 mln. rb (7, 49). Lietuvos TSR statistikos metraštyje už 1982 m. pažymėta, kad respublikos pramonės produkcija faktiškai galiojusiomis didmeninėmis įmonių kainomis 1970 m. sudarė 4953 mln. rb, o 1975 m.— 7073 mln. rb (8, 31). Anksčiau pateikti duomenys rodo, kad ta pati ekonominė kategorija, išreiškianti pramonės bendrosios produkcijos apimtį, skirtingai vadinama.

Įvairiose pramonės grandyse, planuojant ir faktiškai apskaičiuojant pramonės gaminamos ir realizuojamos produkcijos apimtį, naudojami skirtingi

gi produkcijos rodikliai, kurie net prieštarauja vieni kitiems. Si problema ypač aktuali vertinant produkcijos gamybos ir realizavimo planinių užduočių vykdymą. Be abejo, kiekvienas pramonės produkcijos rodiklis turi tikslinę paskirtį, bet apskritai jie turi duoti teisingą, objektyvų gamybinių kolektyvų darbo vertinimą, garantuoti liaudies ūkio ir socialistinės visuomenės narių poreikių tenkinimą.

L I T E R A T Ū R A

1. TSKP XXVI suvažiavimo medžiaga.— V.: Mintis, 1981.
2. Apie pramonės valdymo gerinimą, pramoninės gamybos planavimo tobulinimą ir jos ekonominio skatinimo stiprinimą. TSKP CK rugsėjo plenumo (1965) medžiaga.— V., 1965.
3. TSKP CK ir TSRS Ministrų Tarybos 1979 metų liepos mėn. 12 d. nutarimas „Dėl planavimo gerinimo ir ūkio mechanizmo poveikio stiprinimo gamybos efektyvumo didinimui ir darbo kokybės gerinimui“.— V., 1979.
4. Klebanovas J., Cemnolonskis R. Kryptis — efektyvumas.— V.: Mintis, 1982.
5. Laškovas J. Nauji pramonės produkcijos rodikliai: kaip jie taikomi.— Liaudies ūkis, 1982, Nr. 4.
6. Misiūnas E. Pramonės įmonių produkcijos realizavimo spartinimas.— V.: Mintis, 1982.
7. Lietuvos TSR liaudies ūkis per 40 metų: Jubiliejinis statistikos metraštis.— V.: Mintis, 1980.
8. Lietuvos TSR liaudies ūkis 1982 metais: Statistikos metraštis.— V.: Mintis, 1983.
9. Дивилов Д. Вопросы совершенствования планирования и оценки выполнения плана по территории.— Плановое хозяйство, 1983, № 12.
10. Коровина З. О методах планирования и стимулирования в промышленности: недостатки, пути решения.— Плановое хозяйство, 1983, № 1.
11. Руднин А. С., Гаврилова А. Н. Нормативно-чистая продукция и производительность труда.— РЖ Общественные науки в СССР, Экономика, серия 2, 1983, № 6.
12. Народное хозяйство СССР в 1967 г.: Статистический ежегодник.— М.: Статистика, 1968.
13. Народное хозяйство СССР в 1970 г.: Статистический ежегодник.— М.: Статистика, 1971.
14. Народное хозяйство СССР в 1982 г.: Статистический ежегодник.— М.: Финансы и статистика, 1983.

Vilniaus V. Kapsuko universitetas
Statistikos katedra

Redakcinei kolegijai įteikta
1983 m. gruodžio mėn.

К ВОПРОСУ ОЦЕНКИ СИСТЕМЫ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРОДУКЦИИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

И. Л А Ш К О В А С

Резюме

Система стоимостных показателей продукции промышленности играет важную роль как при определении эффективности производства на различных уровнях, так и при удовлетворении потребностей народного хозяйства в средствах производства и предметах потребления. Исходя из этого, в статье рассматриваются следующие показатели продукции: нормативная чистая продукция, реализованная продукция, товарная (валовая) продукция.

В статье указывается ограниченность нормативно-чистой продукции с точки зрения ее применения для оценки производственной деятельности

сти и с позиции теории социалистического воспроизводства, показывается недостаток показателя «реализованная продукция» при характеристике удовлетворения потребностей населения в предметах народного потребления.

В статье, исходя из методологии расчета и состава валовой продукции промышленности, ее роли в определении объема промышленного производства, общественного продукта и национального дохода, дается оценка этого показателя в современной системе показателей продукции промышленности.